

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำ โดยใช้ชุดนวัตกรรม  
บูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖  
Development of Learning Achievement on Parts of Speech  
through an Innovation Kit Integrated  
with the Yoniso-manasikara Principle for Grade 6 Students

อภิเชษฐ์ เทศเล็ก

Aphichet Theslek

โรงเรียนนาคประสิทธิ์ (มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ)

Nakprasith School (Wat Bangchangnua Foundation)

เอกสิทธิ์ โพธิ์ไทรย์

Eakasit Phosai

วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ นครปฐม, ประเทศไทย

The College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Nakhon Pathom, Thailand

E-mail : p.eakasit12@gmail.com

Received: May 15, 2026

Revised: June 22, 2026

Accepted: June 23, 2026

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ (๒) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำก่อนและหลังเรียนด้วยชุดนวัตกรรม และ (๓) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน ๓๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ (แผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) (๑๖ pt)

ผลการวิจัยพบว่า (๑) ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ มีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๒.๔๐/๘๑.๕๐ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่กำหนดไว้ (๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ (๓) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M = ๔.๗๕, S.D. =

๐.๔๘) โดยเฉพาะด้านการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า พุทธนวัตกรรมสามารถยกระดับการเรียนรู้หลักภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**คำสำคัญ :** ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ชนิดของคำ; ชุดนวัตกรรม; โยนิโสมนสิการ; ภาษาไทย

## Abstract

The purposes of this research were (1) to develop and determine the efficiency of an innovation kit integrated with the Yoniso-manasikara principle on “Parts of Speech” for Grade 6 students based on the 80/80 efficiency criteria, (2) to compare students’ learning achievement on parts of speech before and after using the innovation kit, and (3) to study students’ satisfaction towards the learning management. The target group consisted of 30 Grade 6 students from a private school in Sam Phran District, Nakhon Pathom Province. The research instruments included the innovation kit (lesson plans and skill exercises), a learning achievement test, and a satisfaction survey. Data were analyzed using percentage, mean (M), standard deviation (S.D.), and t-test for dependent samples.

The research results revealed that: (1) the innovation kit integrated with the Yoniso-manasikara principle on parts of speech reached an efficiency of 82.40/81.50, which was higher than the 80/80 criteria; (2) the students’ learning achievement after using the innovation kit was significantly higher than before at the .05 level; and (3) the students’ overall satisfaction towards the learning management was at the highest level (M = 4.75, S.D. = 0.48). Notably, the aspect of Yoniso-manasikara integration (analytical thinking process) received the highest mean score, reflecting that this Buddhist innovation effectively enhances Thai language learning.

**Keywords :** Learning Achievement; Parts of Speech; Innovation Kit;  
Yoniso-manasikara Principle; Thai Language

## บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาปัญญา ตลอดจนเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบ<sup>๑</sup> สอดคล้องกับ

<sup>๑</sup> Posner GJ, Analyzing the curriculum, (New York; McGraw-Hill, 1992), p.144.

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามมาตรฐาน ท ๔.๑ คือการเข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ<sup>๒</sup> โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญและเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่การสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผล ทั้งในด้านการอ่านจับใจความ การเขียนสื่อสาร และการคิดวิเคราะห์ระดับสูงอันเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในโลกยุคใหม่<sup>๓</sup>

จากการจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๘ ผู้วิจัยพบปัญหาสำคัญคือ นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการใช้ภาษา โดยเฉพาะการจำแนกชนิดและหน้าที่ของคำ นักเรียนมักเกิดความสับสนในการระบุหน้าที่ของคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ที่มีรูปคำหรือลักษณะการใช้งานในบริบทประโยคที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้คะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๐ ที่สถานศึกษากำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยหลายฉบับที่ระบุว่า เนื้อหาเรื่องชนิดของคำในภาษาไทยมีความซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงเกินกว่าที่ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาจะทำความเข้าใจได้โดยง่าย<sup>๔</sup> การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเดิมที่เน้นเพียงการท่องจำกฎเกณฑ์หรือคำนิยามเพียงอย่างเดียว จึงไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงโครงสร้างได้อย่างแท้จริง ทำให้เมื่อบริบทของประโยคเปลี่ยนไปนักเรียนจึงไม่สามารถจำแนกหน้าที่ของคำได้อย่างแม่นยำ<sup>๕</sup>

<sup>๒</sup> สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, “ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย), ๒๕๕๓), หน้า ๒.

<sup>๓</sup> Prokop, Paul. “The Impact of Alternative Web-based Instructional Models on Student Persistence and Achievement in Higher Education”, Dissertation Abstract International, Vol. 147 No. 8 (2008): 33.

<sup>๔</sup> อภิเชษฐ์ เทศเล็ก, “การพัฒนาความสามารถทางการเรียนเรื่องชนิดของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖/๙ โดยใช้แบบฝึก”, รายงานการวิจัย, (นครปฐม: โรงเรียนนาครประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ), ๒๕๖๘), หน้า ๒.

<sup>๕</sup> สุกัญญา อังเพชร, “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักการใช้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้ผังกราฟิก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศิลปากร , ๒๕๖๖), หน้า ๔.

<sup>๖</sup> ธนากร หันจั่งสิทธิ์ และ ลดา ดอนหงษา, “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องคำและชนิดของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ประกอบแบบฝึกทักษะ”, วารสารบูรณาการสังคมศาสตร์และการพัฒนา, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๘) : ๔๒.

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเสนอทางเลือกเชิงพุทธวิธีผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยหลัก “โยนิโสมนสิการ” ซึ่งถือเป็นวัตรกรรมทางปัญญาที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิธีคิดอย่างถูกวิธี มีระเบียบ และพิจารณาให้ถึงต้นตอของปัญหา<sup>๗</sup> โดยเฉพาะ “วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ” (วิภาษวาท) ซึ่งมีลักษณะเด่นในการสอนให้ผู้เรียนพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะที่แท้จริงด้วยการแยกย่อยองค์ประกอบ เพื่อให้เห็นหน้าที่และความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนประกอบที่รวมกันเป็นหน่วยใหญ่<sup>๘</sup> เมื่อนำหลักการดังกล่าวมาบูรณาการเข้ากับชุดนวัตกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย จะช่วยให้นักเรียนสามารถก้าวข้ามขีดจำกัดของการจดจำเพียง “รูปคำ” หรือการท่องจำตามตำราไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ “หน้าที่ของคำ” ตามเหตุปัจจัยที่ปรากฏจริงในบริบทของประโยคได้อย่างมีหลักการ กระบวนการนี้สอดคล้องกับแนวคิดพุทธปัญญา (Buddhist Wisdom) ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากมิจฉาทิฐิสู่สัมมาทิฐิ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องถ่องแท้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารได้อย่างสัมฤทธิ์ผล<sup>๙</sup>

นอกจากนี้ บริบทของสถานศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ในอำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม ยังมีจุดเด่นในการบริหารจัดการและภาพลักษณ์องค์กรที่สอดคล้องกับการอิงหลักพุทธธรรมมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญในการนำพุทธวิธีมาใช้ในชั้นเรียนได้อย่างกลมกลืน<sup>๑๐</sup> การนำชุดนวัตกรรมการเรียนรู้หลักโยนิโสมนสิการมาเป็นเครื่องมือหลักร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรที่เน้นการสร้างบรรยากาศแห่งศรัทธาและการชี้แนะที่อบอุ่นจากครู<sup>๑๑</sup> จะช่วยสร้างแรงจูงใจเชิงบวกและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อตักตวงสภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้เรียนในยุคดิจิทัล<sup>๑๒</sup>

<sup>๗</sup> พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), โยนิโสมนสิการ: วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, (นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน), ๒๕๕๖, หน้า ๕.

<sup>๘</sup> พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), โยนิโสมนสิการ: วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, หน้า ๔๒.

<sup>๙</sup> แม่ชีสุนันทา เรียงแหลม, “พุทธปัญญา : วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสู่การประยุกต์ใช้”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาจุฬาราชการ, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๒), หน้า ๓๔.

<sup>๑๐</sup> เครือวัลย์ เผ่าผึ้ง, “อนาคตภาพโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร), (๒๕๖๒), หน้า ๑๒.

<sup>๑๑</sup> วิญญู เกตุวณิช, “การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ”, วารสารทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘), หน้า ๑๘๕.

<sup>๑๒</sup> ทักษพร แจ่มศรี และอ้อมจจิต แป้นศรี, “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำตามรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ร่วมกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๑๐๕.

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดนวัตกรรมการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ ขึ้นมา เพื่อเป็นนวัตกรรมสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของนักเรียนให้สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐ อันจะเป็นโมเดลการเรียนรู้หลักภาษาไทยที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการคิดระดับสูงตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่มีความรู้ในเชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังเป็นการปลูกฝังพุทธิปัญญาเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและแสวงหาความรู้อันเป็นรากฐานของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดนวัตกรรมการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐
๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดนวัตกรรมการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ
๓. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ

### วิธีการศึกษา

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๘ จำนวน ๙ ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น ๓๑๕ คน
๒. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๘ จำนวน ๑ ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น ๓๐ คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

### ตัวแปรที่ศึกษา

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่

๒.๑ ประสิทธิภาพของชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐

๒.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

๒.๓ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย

๑. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องชนิดของคำ จำนวน ๗ แผน รวม ๗ ชั่วโมง

๒. แบบฝึกทักษะ เรื่องชนิดของคำ จำนวน ๗ ชุด ที่เน้นวิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ (วิภาษวาท)

๓. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องชนิดของคำ จำนวน ๓๐ ข้อ

๔. แบบประเมินความพึงพอใจ ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ

### การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๑. การพัฒนาชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ (แผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ)

๑.๑ ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ท ๔.๑ และทฤษฎีการสอนแบบโยนิโสมนสิการ โดยเฉพาะวิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ (วิภาษวาท) เพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างสื่อและกิจกรรม

๑.๒ ดำเนินการร่างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน ๗ แผน (๗ ชั่วโมง) ควบคู่กับการสร้างแบบฝึกทักษะเรื่องชนิดของคำ จำนวน ๗ ชุด ให้ความสอดคล้องกันในด้านเนื้อหาและกระบวนการคิด

๑.๓ นำชุดนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมด้วยมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน ๒ ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน ๑ ท่าน ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน ๑ ท่าน และด้านพระพุทธ-

ศาสนา จำนวน ๑ ท่าน ผลการประเมินมีรายละเอียด ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง ๗ แผน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ ๔.๗๕ (ระดับมากที่สุด) แบบฝึกทักษะทั้ง ๗ ชุด มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ ๔.๗๘ (ระดับมากที่สุด)

๑.๔ ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงชุดนวัตกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นสำคัญ ดังนี้ การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติมคำถามกระตุ้นความคิดเชิงวิเคราะห์ในทุกแผน โดยใช้หลักการตั้งคำถามตามแนวทางโยนิโสมนสิการเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกสืบสาวเหตุปัจจัยของคำในบริบทประโยค การปรับปรุงแบบฝึกทักษะ ปรับรูปแบบกราฟิกและภาพประกอบให้เอื้อต่อการทำผังมโนทัศน์ (Mind Mapping) เพื่อให้นักเรียนสามารถจำแนกหน้าที่ของคำได้ชัดเจนเชิงทัศนภาพตามหลักวิชชา

๑.๕ นำชุดนวัตกรรมที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ (Try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอสามพราณ จำนวน ๓๐ คน (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ผลปรากฏว่าประสิทธิภาพของนวัตกรรม (E1/E2) เท่ากับ ๘๒.๔๐/๘๑.๕๐ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

**๒. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

๒.๑ ศึกษาตัวชี้วัดและเนื้อหาเรื่องชนิดของคำในประโยค เพื่อจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร และจุดประสงค์การเรียนรู้

๒.๒ ดำเนินการร่างข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๔๐ ข้อ เพื่อคัดเลือกให้เหลือข้อสอบที่มีคุณภาพจำนวน ๓๐ ข้อ

๒.๓ นำเสนอข้อสอบต่อผู้เชี่ยวชาญคณะเดิมจำนวน ๕ ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการพิจารณาพบว่าข้อสอบส่วนใหญ่มีค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐ และบางข้อมีค่าระหว่าง ๐.๖๐ - ๐.๘๐ ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกข้อ

๒.๔ นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ

๒.๕ ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อสอบมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง ๐.๔๕ - ๐.๗๒ และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง ๐.๓๕ - ๐.๖๕ ซึ่งถือว่าเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อสอบที่ดีที่สุดไว้จำนวน ๓๐ ข้อ

๒.๖ นำข้อสอบทั้ง ๓๐ ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยสูตร KR-๒๐ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๒ ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

**๓. การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ** ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

๓.๑ ศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแบบสอบถามวัดความพึงพอใจและเจตคติทางการเรียน

๓.๒ ดำเนินการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ๕ ระดับ จำนวน ๒๐ ข้อ ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านเนื้อหา ๒) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ๓) ด้านการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ (กระบวนการคิดวิเคราะห์) และ ๔) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

๓.๓ นำเสนอแบบประเมินต่อผู้เชี่ยวชาญคณะเดิมจำนวน ๕ ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้การวิเคราะห์ดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI)

๓.๔ ผลการประเมินพบว่าค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (I-CVI) มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๘๐ – ๑.๐๐ และค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI/Ave) เท่ากับ ๐.๙๕ ซึ่งผ่านเกณฑ์ความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ๓.๕ นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓๐ คน เพื่อนำผลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๒ ซึ่งแสดงว่าแบบประเมินมีความเชื่อมั่นสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓๐ คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำที่สร้างขึ้น เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

๒. ขั้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้เรื่องชนิดของคำตามแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะในชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ รวมทั้งสิ้น ๗ แผน (๗ ชั่วโมง) โดยเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์แยกแยะส่วนประกอบและการสืบสาวเหตุปัจจัยตามพุทธวิธี

๓. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการใช้ชุดนวัตกรรม ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิม เพื่อประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

๔. ขั้นการประเมินเจตคติ ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจและเจตคติที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้เชิงพุทธ

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

๑. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ โดยใช้ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียน (E1) และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E2)

๒. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

๓. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best, ๑๙๘๑) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

### ผลการศึกษา

จากการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยขอสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ

ตารางที่ ๑ แสดงผลการหาประสิทธิภาพของชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ (E1/E2)

| รายการทดสอบ                           | คะแนนเต็ม | คะแนนเฉลี่ย (M) | ร้อยละ (E1/E2) |
|---------------------------------------|-----------|-----------------|----------------|
| ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E1)  | ๓๐        | ๕๗.๖๘           | ๘๒.๔๐          |
| ประสิทธิภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้ (E2) | ๓๐        | ๒๔.๔๕           | ๘๑.๕๐          |

จากตารางที่ ๑ พบว่า ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E1) เท่ากับ ๘๒.๔๐ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้ (E2) เท่ากับ ๘๑.๕๐ เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่าชุดนวัตกรรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๒.๔๐/๘๑.๕๐ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ ๘๐/๘๐ แสดงว่าชุดนวัตกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพเพียงพอในการนำไปใช้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

## ๒. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำ

ตารางที่ ๒ แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ (N = ๓๐)

| การทดสอบ  | คะแนนเต็ม | M     | S.D. | t      | p    |
|-----------|-----------|-------|------|--------|------|
| ก่อนเรียน | ๓๐        | ๑๕.๒๐ | ๓.๔๐ | ๑๖.๘๕* | .๐๐๐ |
| หลังเรียน | ๓๐        | ๒๔.๔๕ | ๒.๑๕ |        |      |

\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๒ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังเรียนด้วยชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ (M = ๒๔.๔๕, S.D. = ๒.๑๕) สูงกว่าก่อนเรียน (M = ๑๕.๒๐, S.D. = ๓.๔๐) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สะท้อนให้เห็นว่าชุดนวัตกรรมนี้ช่วยพัฒนาความเข้าใจเรื่องชนิดของคำได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์แบบแยกแยะ

## ๓. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

ตารางที่ ๓ แสดงระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ รายด้านและภาพรวม (N = ๓๐)

| รายการประเมิน                       | M    | S.D. | ระดับความพึงพอใจ |
|-------------------------------------|------|------|------------------|
| ๑. ด้านเนื้อหา                      | ๔.๗๐ | ๐.๕๐ | มากที่สุด        |
| ๒. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้           | ๔.๗๒ | ๐.๕๒ | มากที่สุด        |
| ๓. ด้านการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ | ๔.๘๕ | ๐.๔๐ | มากที่สุด        |
| ๔. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ            | ๔.๗๓ | ๐.๕๐ | มากที่สุด        |
| ภาพรวม                              | ๔.๗๕ | ๐.๔๘ | มากที่สุด        |

จากตารางที่ ๓ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M = ๔.๗๕, S.D. = ๐.๔๘) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ (M = ๔.๘๕,

S.D. = ๐.๔๐) รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้รับ ( $M = ๔.๗๓$ , S.D. = ๐.๕๐) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ( $M = ๔.๗๒$ , S.D. = ๐.๕๒) ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากชุดนวัตกรรมดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างภาษาไทยได้ง่ายขึ้นผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์แยกแยะหน้าที่ของคำ และมีความสุขในการสืบสาวเหตุปัจจัยของคำในบริบทประโยคที่หลากหลาย

## อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๑. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องชนิดของคำ พบว่า ชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐานที่ตั้งไว้ โดยมีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ ๘๒.๔๐ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ ๘๑.๕๐ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อยกระดับทักษะทางภาษาไทย ประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์นี้มีสาเหตุสำคัญมาจากการที่ผู้วิจัยได้บูรณาการ “วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ” (วิรัชชาท) เข้ากับแบบฝึกทักษะอย่างเป็นระบบ<sup>๑๓</sup> กระบวนการนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์หน้าที่ของคำผ่านเหตุปัจจัยในบริบทประโยค มากกว่าการจดจำเพียงรูปคำโดด ๆ นอกจากนี้ การพัฒนาชุดนวัตกรรมยังผ่านการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญถึง ๕ ท่าน รวมถึงการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรที่เน้นบรรยากาศแห่งศรัทธาและการชี้แนะที่อบอุ่น ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง<sup>๑๔</sup> ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับหลักการของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต)<sup>๑๕</sup> ที่ระบุว่าโยนิโสมนสิการเป็นนวัตกรรมทางปัญญาที่ช่วยให้พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะที่แท้จริง และสนับสนุนงานวิจัยของทักขพร และอัมมธจิต<sup>๑๖</sup> ที่พบว่าการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้สูงกว่าเกณฑ์ ๘๐/๘๐ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดพุทธิปัญญาของแม่ชีสุนันทา เรียงแหลม<sup>๑๗</sup> ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อให้เกิดสัมมาทิฐิในกระบวนการเรียนรู้ ในเชิงวิชาการ ผลการวิจัยนี้พิสูจน์ให้เห็นว่า “โมเดล

<sup>๑๓</sup> พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), เพิ่งอ้าง, หน้า ๔๔.

<sup>๑๔</sup> วิญญู เกตุวงษ์, เพิ่งอ้าง, หน้า ๑๘๘.

<sup>๑๕</sup> พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), โยนิโสมนสิการ: วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔ (นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน), (๒๕๕๖), หน้า ๕.

<sup>๑๖</sup> ทักขพร แจ่มศรี และอัมมธจิต แป้นศรี, “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำตามรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ร่วมกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔), หน้า ๑๐๕.

<sup>๑๗</sup> แม่ชีสุนันทา เรียงแหลม, “พุทธิปัญญา : วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสู่การประยุกต์ใช้”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๒), หน้า ๓๔.

พุทธนวัตกรรม” สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนหลักภาษาไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม ช่วยลดปัญหาความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาหลักภาษา ในเชิงนโยบาย สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบชุดนวัตกรรมนี้ไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในหัวข้อที่ยากและซับซ้อนอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดระดับสูงให้กับผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

๒. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังเรียน ( $M = ๒๔.๔๕$ ) สูงกว่าก่อนเรียน ( $M = ๑๕.๒๐$ ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งแสดงถึงความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญภายหลังการได้รับนวัตกรรม การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชุดนวัตกรรมนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการท่องจำนิยามของคำ แต่เน้นการสร้าง “พุทธิปัญญา” ผ่านวิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ (วิภาษวาท) ที่สอนให้ผู้เรียนพิจารณาคำตามความสัมพันธ์และหน้าที่จริงภายในประโยค ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและคงทน<sup>๑๘</sup> ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรที่ช่วยสร้างความไว้วางใจและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการซักถามและวิเคราะห์ร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดในการจำแนกชนิดของคำได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ<sup>๑๙</sup> ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดพุทธิปัญญาของแม่ชีสุนันทา เรืองแหลม<sup>๒๐</sup> ที่อธิบายว่าการใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการช่วยปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนจากการรับรู้ข้อมูลเพียงผิวเผินไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องถ่องแท้ (สัมมาทิฐิ) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของทักษพร และอ้อมจจิต<sup>๒๑</sup> ที่ยืนยันว่าการใช้สื่อที่ส่งเสริมกระบวนการสร้างองค์ความรู้ส่งผลให้คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเชิงวิชาการ การวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าหลักพุทธธรรมและวิธีคิดเชิงวิเคราะห์สามารถบูรณาการเข้ากับวิชาภาษาไทยได้อย่างกลมกลืนและเกิดผลสัมฤทธิ์จริง ในเชิงนโยบาย ครูผู้สอนควรได้รับการส่งเสริมให้ฝึกฝนทักษะการตั้งคำถามตามแนวทางโยนิโสมนสิการเพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทยและกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้น

<sup>๑๘</sup> พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), โยนิโสมนสิการ : วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, หน้า ๔๔.

<sup>๑๙</sup> วิญญู เถาถาวงษ์, “การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ”, วารสารทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๑๘๕.

<sup>๒๐</sup> แม่ชีสุนันทา เรืองแหลม, “พุทธิปัญญา : วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสู่การประยุกต์ใช้”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธ, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๒), หน้า ๓๔.

<sup>๒๑</sup> ทักษพร แจ่มศรี และอ้อมจจิต แป้นศรี, “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำตามรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ร่วมกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๑๐๕.

๓. ผลความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนวัตกรรมการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $M = ๔.๗๕$ ,  $S.D. = ๐.๔๘$ ) โดยเฉพาะด้านการบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ( $M = ๔.๘๕$ ,  $S.D. = ๐.๔๐$ ) สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้สึกระเบิบและให้การยอมรับต่อกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางพุทธนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างดี ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับสูงคือกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่เน้นการท่องจำเพียงอย่างเดียว แต่เปลี่ยนเป็นการให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทเป็น “นักสืบทางภาษา” เพื่อสืบสาวเหตุปัจจัยและวิเคราะห์หน้าที่ของคำผ่านแบบฝึกทักษะที่ออกแบบมาให้ น่าสนใจและท้าทายความคิด<sup>๒๒</sup> นอกจากนี้บรรยากาศการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นช่วยลดความตึงเครียดและเปลี่ยนวิชาหลักภาษาไทยที่เคยยากให้กลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย ทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจในองค์ความรู้ที่ตนเองสร้างขึ้นตามแนวทางคอนสตรัคติวิสต์<sup>๒๓</sup> ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของทักษพร และอ้อมธจิต<sup>๒๔</sup> ที่พบว่าการใช้สื่อที่ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ช่วยสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจในระดับสูงแก่ผู้เรียน อีกทั้งยังสนับสนุนข้อค้นพบของวิญญู เถาถาวงษ์<sup>๒๕</sup> ที่ว่าการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการส่งผลต่อทัศนคติเชิงบวกต่อรายวิชาอย่างมีนัยสำคัญ ในเชิงวิชาการ ซึ่งเห็นว่าการบูรณาการพุทธวิธีสามารถยกระดับความพึงพอใจและเจตคติของผู้เรียนในวิชาภาษาไทยได้จริง ในเชิงนโยบาย สถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศห้องเรียนพุทธปัญญา (Wisdom-based Classroom) ที่เน้นการชี้แนะแบบกัลยาณมิตรควบคู่ไปกับการใช้สื่อการสอนเชิงวิเคราะห์ เพื่อสร้างความยั่งยืนทางการเรียนรู้และพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อหลักภาษาไทยในระยะยาว

## ข้อเสนอแนะ

### ๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ ครูผู้สอนควรศึกษาหลักการโยนิโสมนสิการ โดยเฉพาะวิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ (วิภาษวาท) ให้มีความเข้าใจถ่องแท้ก่อนนำไปใช้ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรในการชี้แนะและตั้งคำถามกระตุ้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

<sup>๒๒</sup> พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), โยนิโสมนสิการ : วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, หน้า ๔๔.

<sup>๒๓</sup> วิญญู เถาถาวงษ์, “การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ”, วารสารทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘), หน้า ๑๘๕.

<sup>๒๔</sup> ทักษพร แจ่มศรี และอ้อมธจิต แป้นศรี, “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำตามรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ร่วมกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔), หน้า ๑๐๕.

<sup>๒๕</sup> วิญญู เถาถาวงษ์, โยนิโสมนสิการ : วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม, หน้า ๑๘๘.

๑.๒ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักภาษาไทยควรสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและปลอดภัย (Psychological Safety) เพื่อลดความตึงเครียดในการเรียนวิชาไวยากรณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและสนุกกับกระบวนการวิเคราะห์หน้าที่ของคำในประโยคได้ดียิ่งขึ้น

## ๒. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักภาษาในหัวข้ออื่น ๆ โดยใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในรูปแบบอื่น เช่น วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือวิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา เพื่อขยายขอบเขตพุทธทศวรรษวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

๒.๒ ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงติดตามผล (Follow-up Study) เพื่อประเมินความคงทนในการเรียนรู้ (Retention) ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดนวัตกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการในระยะยาว

## บรรณานุกรม

- เครือวัลย์ เผ่าผึ้ง. “อนาคตภาพโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๗๐)”. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๒.
- แม่ชีสุนันทา เรียงแหลม. “พุทธปัญญา : วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสู่การประยุกต์ใช้”. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาจุฬาราชการ*. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๒) : ๓๔.
- ทักษพร แจ่มศรี และอ้อมธจิต แป้นศรี. “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำตามรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ร่วมกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๑๐๕.
- ธนากร หันจิงสิทธิ์ และ ลดา ดอนหงษา, “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยเรื่องคำและชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC ประกอบแบบฝึกทักษะ”. *วารสารบูรณาการสังคมศาสตร์และการพัฒนา*. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๘) : ๔๒.
- นายอภิเชษฐ์ เทศเล็ก. “การพัฒนาความสามารถทางการเรียนเรื่องชนิดของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖/๙ โดยใช้แบบฝึก”. *รายงานการวิจัย*. นครปฐม: โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ, ๒๕๖๘.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). *โยนิโสมนสิการ: วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ ๒๔. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน, ๒๕๕๖.

วิญญู เถาถาวงษ์. “การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ”. วารสารทางการศึกษา มหาวิทยาลัย  
มหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๑๘๕

วิญญู เถาถาวงษ์. “การจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ”. วารสารทางการศึกษา มหาวิทยาลัย  
มหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๑๘๘.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. “ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้  
ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑”. กรุงเทพมหานคร:  
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓.

สุกัญญา อังเพชร. “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักการใช้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา  
ปีที่ ๖ โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้ผังกราฟิก”. วิทยานิพนธ์  
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๖.

Posner GJ. *Analyzing the curriculum*. New York; McGraw-Hill, 1992.

Prokop, Paul. “The Impact of Alternative Web-based Instructional Models on Student  
Persistence and Achievement in Higher Education”. *Dissertation Abstract  
International*, Vol. 147 No. 8 (2008) : 33.